

В ГСК відкритого Чемпіонату Запорізької області
по спортивним гірським походам

Хмельницька обласна федерація спортивного туризму

ЗВІТ
про гірський
туристсько - спортивний похід
I категорії складності
по Кавказу (Приельбрусся),
здійснений з 01.08 по 09.08.2010 р.

Маршрутна книжка № 64/10

Керівник групи: Загоруйко Юрій Михайлович
адреса: м.Кам'янець-Подільський
e-mail: ustaz2005@rambler.ru
тел: 067-3841417; 063-7901916

Заключення на заявочні документи дала Київська зональна МКК,
шифр 126-00-55543000

м. Хмельницький, 2010 рік

Зміст

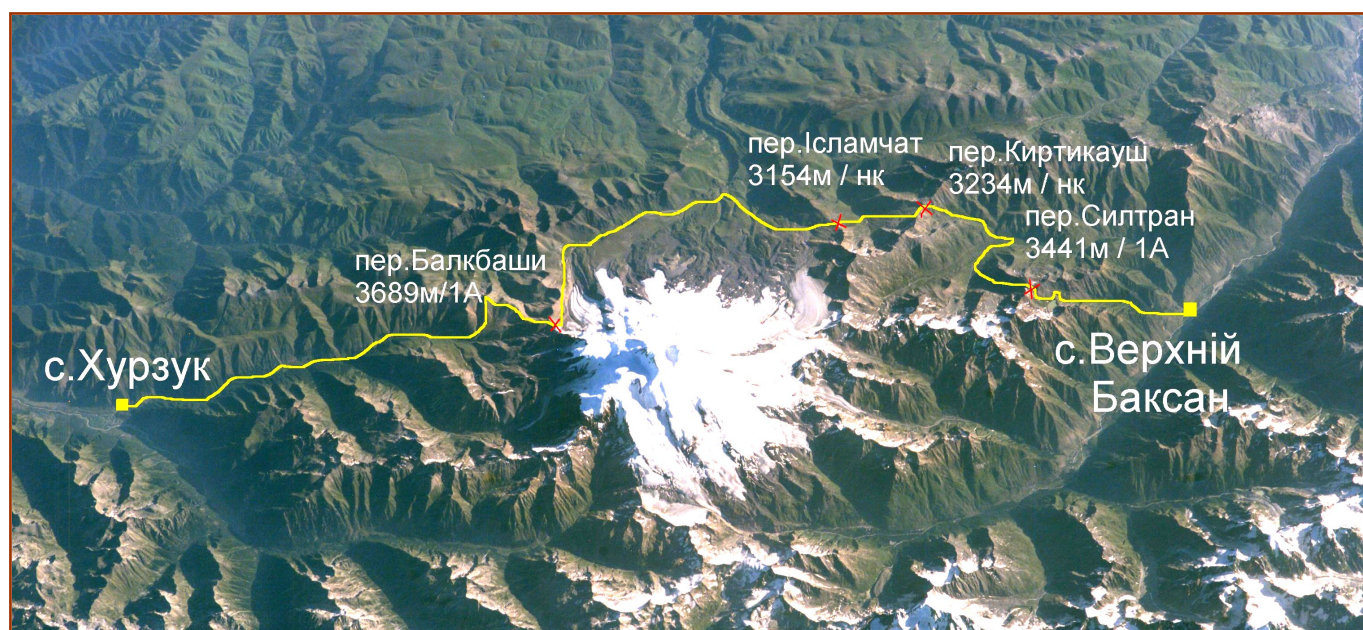
Зміст	
Довідкові відомості про похід	3
Інформація про район подорожі	4
а) загально-географічна характеристика району	
б) туристська характеристика району	
в) краєзнавча характеристика маршруту	
Графік руху та технічний опис маршруту	7
Рекомендації щодо проходження маршруту	21
Додатки	22
а) Розклад руху транспорту	
б) Деякі корисні номери телефонів	
в) Кошторис витрат (серпень 2010р.)	
г) Список джерел інформації	
д) Розкладка продуктів в програмі XL (CD-диск)	
Картографічні матеріали в електронному вигляді (CD-диск)	
а) карта масштабу 1:100 000 (район Приельбрусся)	
б) карта масштабу 1:50000 (район Приельбрусся)	
в) карта – хребтовка (район Приельбрусся)	
Слайд-фільм про похід (CD-диск)	

Довідкові відомості про похід

Вид туризму	Категорія складності	Довжина активної част. маршруту	Тривалість подорожі		Строки проведення
			Загальна	Активна	
гірський	перша	100 км	12	9 (з них днювань—1)	01.08 - 09.08.2010

Нитка маршруту: с.Хурзук – долина р.Бітюктюбе – перевал Балкбаши (3689м/1А) – р.Кизилкол – плато Ірахиксирт – урочище Джилису – перевал Ісламчат (3154м/нк) – р.Ісламчат – перевал Киртикауш (3234м/нк) – перевал Силтран (3441м/1А) – озеро Силтранкель - с.Верхній Баксан

Визначні перешкоди: перевал Балкбаши (3689м/1А); перевал Силтран (3441м/1А)

Дати	Дні	Ділянка маршруту	Км
30.07-1.08	-	Київ - Невинномиськ	
01.08	1	Невинномиськ – с.Хурзук – р. Уллхурзук	15
02.08	2	мн – верхів'я р.Бітюктебе	12
03.08	3	мн – перевал Балкбаши (1А) – р.Кизилкол	12
04.08	4	мн – урочище Джилису – верхів'я р.Каракаясу	18
05.08	5	Півднівка на р.Каракаясу	5
06.08	6	м/н – перевал Ісламчат (н/к) – перевал Киртикауш (н/к) – р.Киртик	15
07.08	7	мн – перевал Силтран (1А) – озеро Силтранкель	11
08.08	8	Півднівка на озері. Спуск до коша (р.Силтрансу)	6
09.08	9	Півднівка. Спуск в с.Верхній Баксан	6

Аварійні варіанти виходу з маршруту

- з басейну р. Киртик - спуск в с.Верхній Баксан;
- з басейнів рік Кизилкол, Ісламчат, Каракаясу - спуск в м.Тирниауз

Інформація про район подорожі

Загальногеографічна характеристика району

Район подорожі розташований у межах Карачаївського району Карачаєво-Черкеської республіки та Тирнїаузького району Кабардино-Балкарської республіки Російської федерації. Основна частина маршруту проходить на висоті 2500 – 3200м у субальпійському та альпійському поясах. Найвищою точкою подорожі є перевал Балкбаши (1А, 3689м, ос.).

Для високогірної зони Кавказу (район Приельбрусся) характерні вітри західного напрямку. Кількість опадів на заході (2000мм) майже вдвоє перевищує кількість східної частини системи (1500мм). Навітряні схили отримують більше вологи, чим підвітряні. Це слід враховувати під час негоди.

Зима на висоті 2000м починається в перших числах листопада, на висоті 3000м - на місяць раніше. Для висотної зони до 2000–2500м взимку характерна значна вологість, постійна хмарність, сильний вітер. З висоти 2500–3000м значно сушіше. Весна на висоті 2000м починається наприкінці березня, на висоті 3000м - у першій декаді травня. Сніг на висоті 3000м сходить (часто у вигляді мокрих лавин) до кінця травня. На більших висотах можуть залишатися постійні сніжники й фірнові поля. Літо прохолодне й вологе, середня температура липня на висоті 2000м становить близько +14°C. Найбільш теплий період – друга половина літа. У високогір'ї (від 3600м) середня температура липня знижується до + 4 °С, на висоті близько 4200м – до – 0,4 °С. Характерні щоденні дощі в другій половині дня на висоті до 3000 – 3500м. Осінь починається в кінці серпня – на початку вересня. В жовтні вологість зменшується, туманів мало.

Льодовики Ельбрусу живлять основні річки району – Бітюктюбе (басейн Кубані), Кизилкол, Каракаясу, Киртик (басейн Терека). Мінімальний рівень води в річках - взимку, максимальний рівень - в липні та серпні. Долини річок різноманітні: від скельних каньйонів Кизилкола, Каракаясу та Киртика до широких трогових долин Бітюктюбекола. Вода в льодовикових річках брудна, до вживання майже непридатна. Швидкість течії 2 – 4 м/с.

Район Приельбрусся відрізняється значним поширенням мінеральних вод. Нарзанові джерела та джерела з водою +12+18+23°C, так звані "джилису", зустрічаються в долинах річок Бітюктюбекол, Малка.

На північних схилах до висоти 2000м та в долинах річок ростуть соснові ліси. Вище 2500м – зона низькотравної альпійської рослинності. Вище 3000м починається зона мохів та лишайників.

Серед тварин Кавказу зустрічаються представники самих різноманітних зоогеографічних провінцій. На озері Силтран мешкає велика популяція турів, дуже поширені ховрахи (супліки). В лісах можна зустріти ядовиту кавказьку гадюку.

Для району подорожі (середня висота 3000м р.м.) характерно:

- температура кипіння води - 90°
- залежність температури від перепаду висоти - -1°C кожні 200м висоти
- атмосферний тиск – 528мм рт.ст. при нормі 760мм рт.ст.
- вміст кисню в повітрі – 14,5% при нормі 21% на висоті рівня моря

Туристська характеристика району

Район походу достатньо освоєний туристами. Зустрічається багато туристичних груп, причому більшість – з України.

1) можливість поповнення продуктів

Район дозволяє проводити цілком автономні походи будь-якої категорії складності. Можливостей поповнення продуктами на маршруті немає, якщо група не спускається вниз. В зоні пасовиськ можна купляти молоко, айран або бринзу в пастухів.

Невеликі магазини є в с. Хурзук та с. В. Баксан, але вибір тут невеликий, розраховувати на поповнення запасів продуктів не варто.

2) можливість отримання медичної допомоги

Єдина в районі міська лікарня знаходиться в Тирниаузі. В зоні високогірних луків влітку можна одержати допомогу в місцях знаходження пасовиськ. Реальну допомогу можна отримати лише на плато Ірахиксирт, де розташований літній табір МНС Росії, у відпочиваючих в урочищі Джилису, звідки приватним транспортом можна дістатись до Тирниауза.

3) інформація про аварійно-рятувальні служби

Район обслуговується пошуково-рятувальними загонами Кисловодська, Нальчика, Черкеська та Терскола.

- Эльбрусская территориальная ПСС: 361605, КБР, пос.Терскол
Тел. 8-107- (86638) 7-14-89, 7-13-10
Начальник Борис Османович Тилов
Тел. дом. 8-107- (86638) 7-12-32

- Карачаево-Черкесский ПСС: г.Черкесск, ул Ленина, 272а
Тел.8-107- (87822) 6-73-61, 6-73-60
Начальник Дзераев Вячеслав Михайлович
Тел. дом. 8-107- (87822) 5-59-97

4) території обмеженого доступу

Наявність маршрутної книжки (листа) обов'язкова, тому що можливі неодноразові перевірки (прикордонні застави, міліція, лісники).

Для проведення походів поблизу Головного Кавказького хребта необхідно оформити пропуск у прикордонну зону. Пропуски потрібні при відвідуванні рік Уллукам, Донгуз-Орун, Юсеньгі, Адилсу, Шхельда, Адирсу.

Західний район від Терскола до перевалу Азау контролюється прикордонним загоном, що перебуває в селище Ельбрус. Пропуск можна оформити тут.

Пропуск на маршрути, що проходять південніше автодороги Тирниауз – Терскол можливо оформити в с.Верхній Баксан (нова прикордонна застава).

Пропуск можна одержати в м.Нальчик:

360024 КБР, Нальчик,
ул. Кабардинская, д.192; п/ч № 2013
тел/факс 8-107-(8662) 91-43-56; 96-60-70

Пропуск на відвідування прикордонного району західніше перевалу Азау (Ворошиловські коши, долина р.Кубань до с.Хурзук) береться в Управлінні прикордонних справ в Черкеську:

369000 Карачаєво-Черкесская республика
Черкесск, ул.Доваторов 84б; Погрануправление
тел/факс 8-107-(8782) 20-01-23; 20-18-00

За словами деяких груп, пропуск можуть дати (а можуть й не дати) на Ворошиловських кошах.

Порядок оформлення пропуску в погранзону на сайті:
<http://budetinteresno.narod.ru/propusk.htm>; www.dombai.info

Краєзнавча характеристика району

В селі Хурзук знаходиться унікальна пам'ятка історії – руїни середньовічної охоронної башти «Гошаях», старовинні саклі з соснових колод с плоскими дахами, пам'ятник князю Поташу, засновнику аулу.

Маршрут проходить по території національного парку «Приельбрусся», створеного в 1986 році. Багато унікальних пам'яток природи розташовано на території заповідного урочища Джилису: теплі мінеральні джерела з температурою води до +22°; скельні останці урочища «Долина замків» (каньйон р.Карабулак); лавові останці в урочищі «Місячна долина» у верхів'ї р.Малка; водоспад «Султан» висотою 40 метрів. В урочище Джилису є так звана «Галявина Еммануеля» - місце першої стоянки експедиції генерала Еммануеля, яка завершилась першим сходженням на Ельбрус в 1829 році.

На перевалі Киртикауш стоїть пам'ятний знак радянським воїнам, які в серпні 1942р. через цей перевал вивели з фашистського оточення 70 вихованців Армавірського дитячого будинку.

В долині р.Киртик (15км від села Верхній Баксан) – руїни середньовічних будівель та печери в скелях Уллукая, де знайдені сліди мешкання давньої людини (над кошарою).

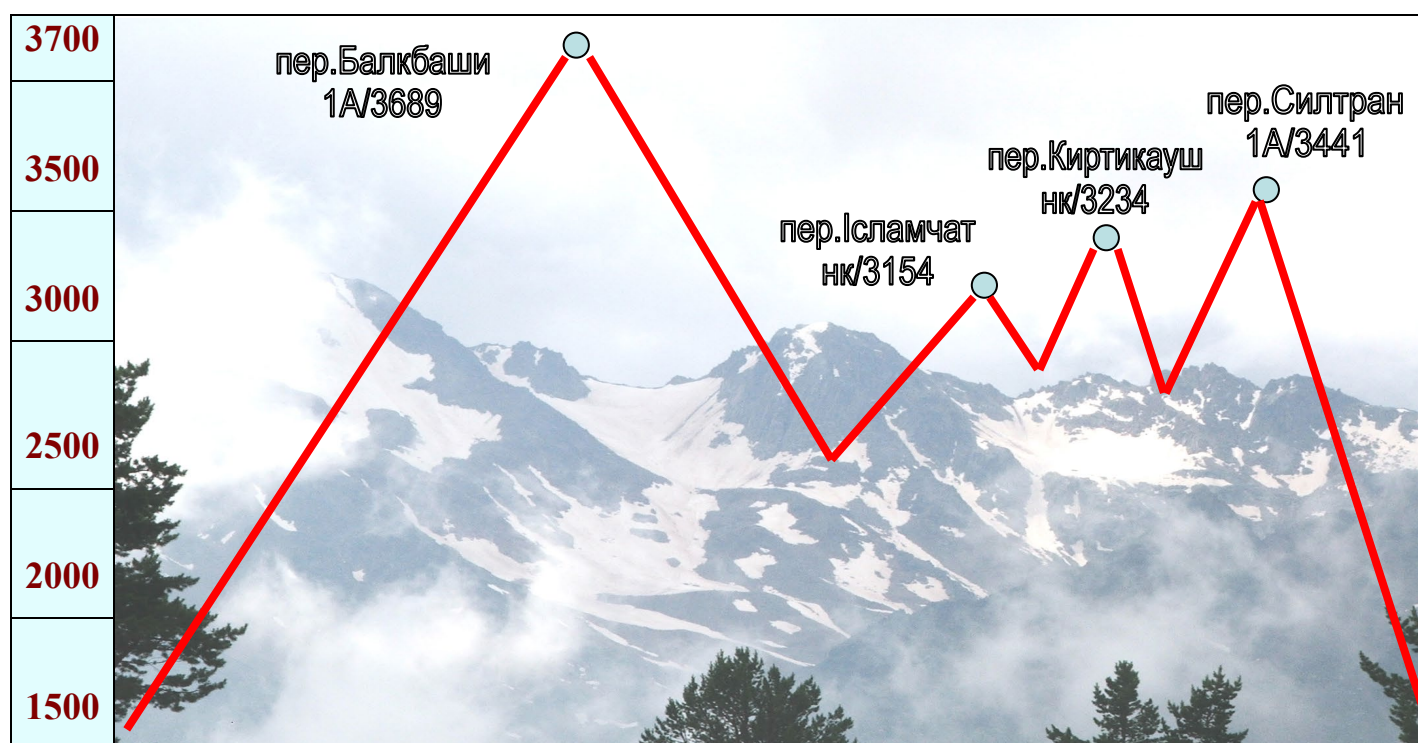
В селі Верхній Баксан знаходиться пам'ятник першим підкорювачам Ельбрусу – кабардинцю Кілару Хаширову (Східний Ельбрус, 1829р.) та балкарцю Ахії Соттаєву (Західний Ельбрус, 1874р.). В трьох кілометрах, в селі Нейтрино, розташована нейтринна обсерваторія Інституту ядерних досліджень РАН.

Більш детальну інформацію про історію Приельбрусся можна отримати:

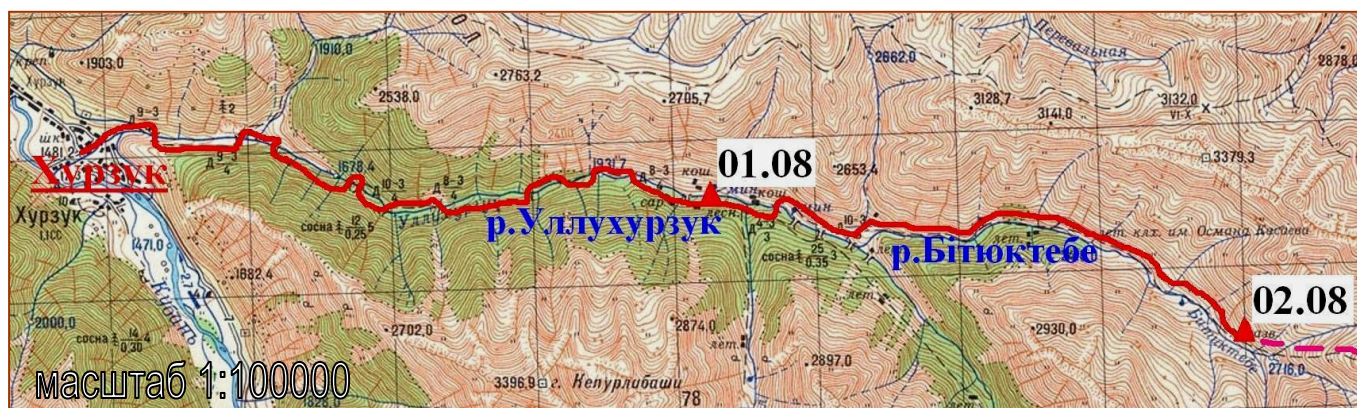
- 1) <http://www.kurortkmv.ru/info/rgo/geolog.shtml> (Історія та археологія Приельбрусся)
- 2) http://pohod.ru/guidebook/elbrus/p_elbrus_all_a.html (А.Алексеев «Эльбрус и его отроги»)
- 3) <http://www.logos.d-c.spb.ru/legacy.htm> (Історія та археологія Приельбрусся)

Графік проходження маршруту

Дні	Дата	Ділянка маршруту	км	Чистий ходовий час, год. Перепад висот	Характеристики путі, природні перешкоди, небезпечні ділянки	Метеорологічні умови	Примітка
1	01.08	с. Хурзук – р. Бітюктебе	15	5г. +500	Ґрунтово - кам'яниста дорога	ясно	Ночівля в лісі висоті 2000м
2	02.08	мн - верхів'я р.Бітюктебе	12	5г. +800	Ґрунтово - кам'яниста дорога	ясно	Ночівля на висоті 2800м
3	03.08	мн – перевал Балкбаши (1А) – р.Кизилкол	12	7г. +900 -700	кам'яниста стежка траверсом хребта; осип	після обіду невеликий дощ	Ночівля на висоті 3000м
4	04.08	мн – урочище Джилису – верхів'я р.Каракаясу	18	7г. -500 +400	- переправа через р.Кизилкол; - ґрунтова дорога; стежка	після обіду невеликий дощ	Ночівля на висоті 2700м
5	05.08	Півднівка	5	2г. +300	стежка	ясно	Ночівля на висоті 3000м
6	06.08	м/н–п. Ісламчат (н/к) – п. Киртикауш (н/к) – р.Киртик	15	8г. +600 -700	- переправа через р.Каракаясу; -кам'яниста стежка	після обіду дощ, гроза, град	Ночівля на висоті 2500м
7	07.08	мн – перевал Силтран (1А) – оз. Силтранкель	11	6г. +900 -200	кам'яниста стежка; осип	після обіду дощ	Ночівля на висоті 3200м
8	08.08	Півднівка спуск по р.Силтрансу	6	2,5г. -700	Невеликий сніжник; кам'яниста стежка; осип	після обіду дощ	Ночівля на висоті 2500м
9	09.08	мн - с.Верхній Баксан	6	1,5г. -1000	стежка	ясно	Ночівля в школі

**День 1, День 2. с.Хурзук – верхів'я р.Бітюктебе
(28км, набір висоти 1300м, ґрунтово - кам'яниста дорога)**

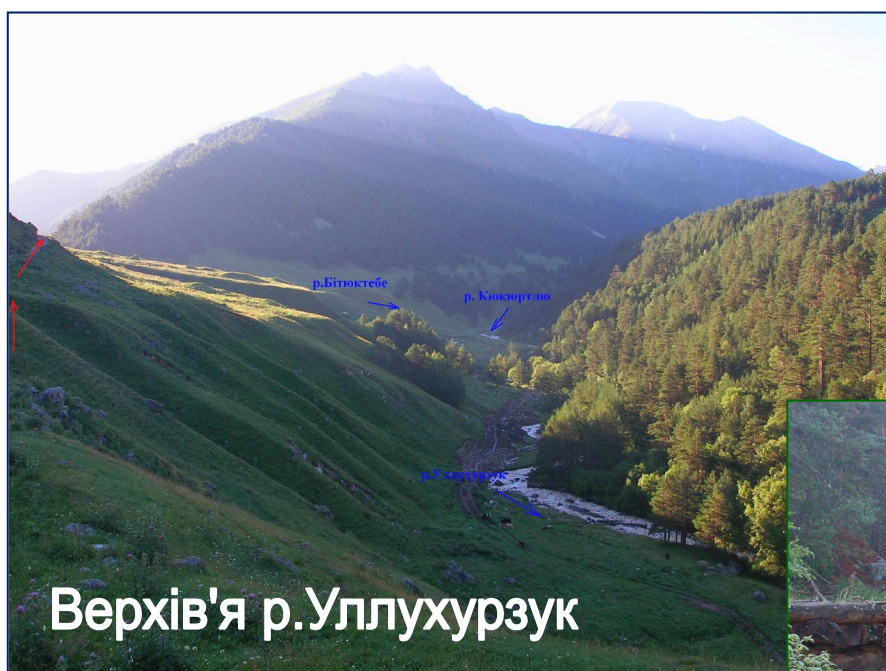

Пам'ятник засновнику аулу Хурзук князю Поташу

До початкового пункту маршруту села Хурзук дістались приватним транспортом.

Ґрунтова дорога в долину р.Уллухурзук починається від пам'ятника біля автобусної зупинки. Відразу за селом починається ліс. Через 2км руху перетинаємо праву притоку Уллухурзука – р.Єнікол. На березі Єнікола є зручні стоянки для ночівлі. Далі вверх по р.Уллухурзук до місця злиття річок Бітюктебе і Кюкюртлю зручних місць для ночівлі дуже мало. Вода в річці брудна.

За 28км від Хурзука – теплі джерела «Тахтарнарзан» (+18°). Будуються будиночки для відпочинку (скоріше за все приватні), обладнана купальня, на березі річки – нарзанні джерела. Вище купальні – кош. Зупиняйтесь з наметами дозволяється або нижче купальні, або вище коша вверх по течії р.Бітюктебе. Краще пройти від коша вверх по ущелині р.Бітюктебе на 1-2км.

Верхів'я р.Уллухурзук

р.Уллухурзук

День 3. верхів'я р.Бітюктебе – перевал Балкбаши (1А) – р.Кизилкол (12км, набір висоти 900м, стежка, осипи)

Піднявшись з долини р.Бітюктебе трав'янистим схилом, виходимо на стежку, що йде трав'янисто – осипним відрогом хребта. Через 3 години руху відріг з'єднується з хребтом Садирляр. Стежка повертає праворуч на південний схід, траверсує справа скелі чорного кольору з табличками загиблих. Ще 3 години руху, і пологий осипний підйом виводить на сідловину перевалу Балкбаши. Стежка маркірована турами.

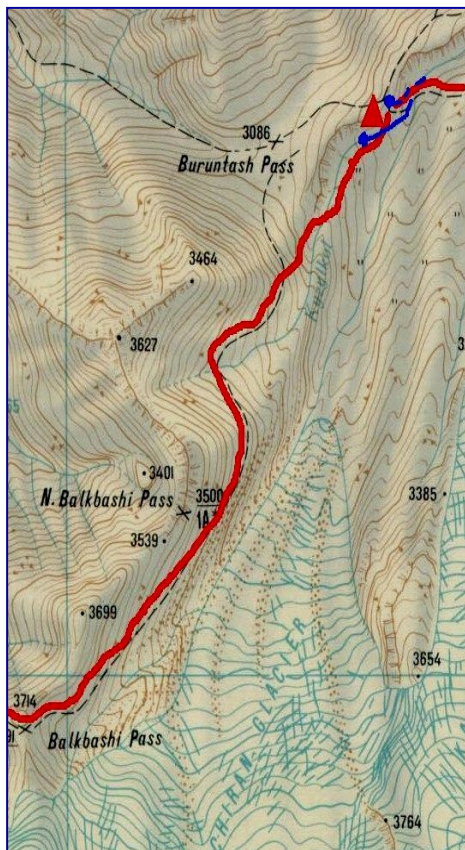
Перевал Балкбаши (1А, 3689м, ос.)

Розташований в північному відрозі Ельбрусу на стику з хребтом Садирляр.

З'єднує долини рік Кизилкол і Бітюктебе.

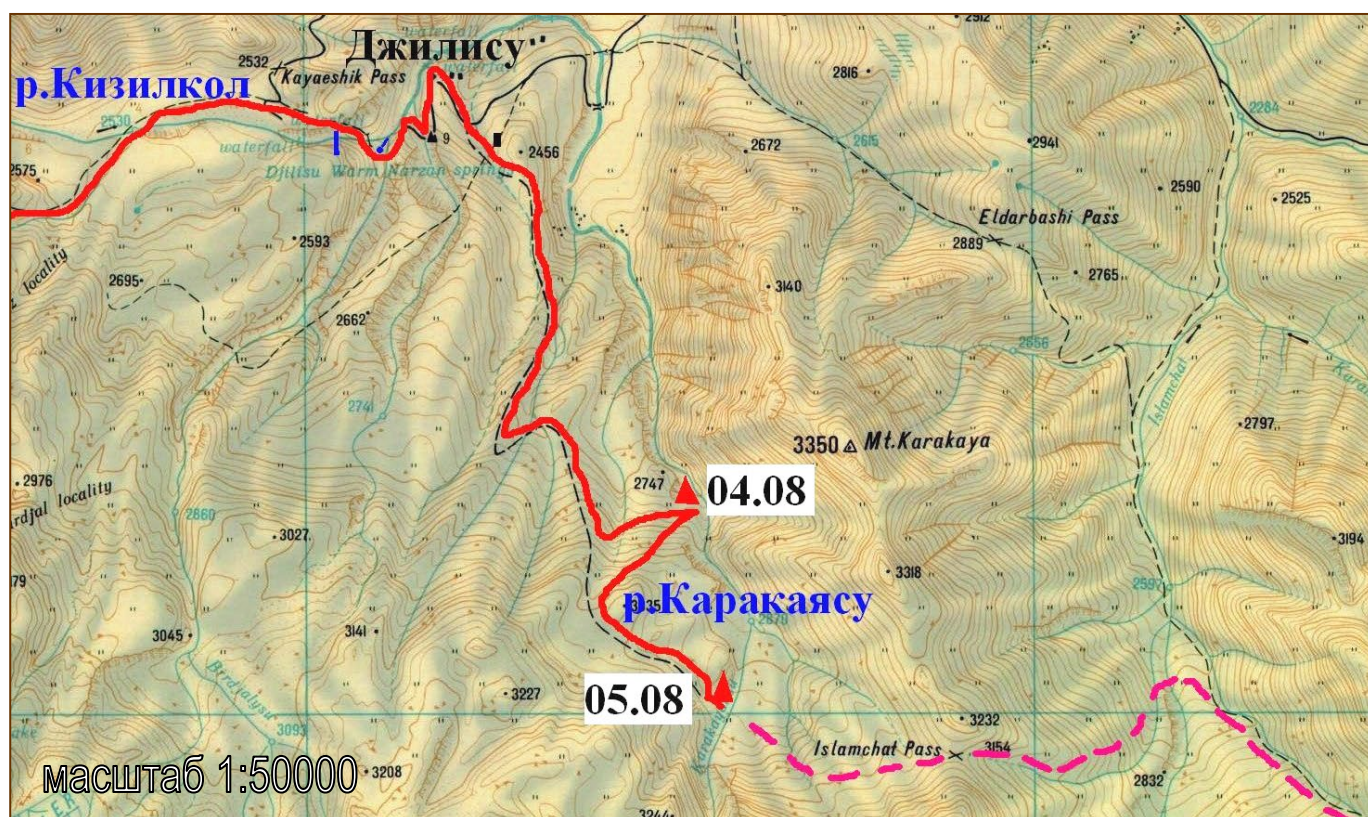
Відомий здавна чабанам (переклад – «перевал балкарців»)

Стежка, що йде з перевалу від туру прямо вниз, веде на льодовик Уллучиран. Стежка вліво на північ веде в сторону перевалу Бурунташ. Через 1,5 години спуску осип змінюється травою. Зустрічаються пересохлі русла струмків, але води не було до самої р.Кизилкол. Стежка маркірована турами. Ночівля на березі р.Кизилкол (є струмок).

День 4. р.Кизилкол – урочище Джилису – верхів'я р.Каракаясу (18км, перепади висот -500 +400, стежка)

Ввечері перейти річку було неможливо.

Підйом о 5.30. Переправа через р.Кизилкол. Зранку води в річці було небагато. Основне русло переходили вбхід, решта – по камінцях. Дно тверде з дрібним та середнім камінням. Глибина броду – до 0,5м, ширина – до 5 метрів. Швидкість течії 2,5м/с. Індивідуальна страховка.

Подолавши заболочену ділянку та осипний схил над каньйоном Кизилкола, вийшли на ґрунтову дорогу, що веде на схід через плато Ірахиксирт до урочища Джилісу. Дорога рівна, без перепадів висот, дуже мальовнича. Праворуч височить Ельбрус, ліворуч – каньйон Кизилкола і хребет Ташлісирт за ним, попереду видно Каракайський хребет і перевали Північно-Каракайський (Ельдарбаши) і Південно-Каракайський (Ісламчат), які ведуть в долину р.Ісламсу.

плато Ірахиксирт

Через 2 години руху спустились з плато до літнього табору МНС Росії. Звідси починається ґрунтова дорога до Тирніауза. В таборі є свій автотранспорт.

По підвісному мосту перейшли на лівий берег Кизилкола, вийшли на ґрунтову дорогу, що веде до Джилісу. Пройшовши стежкою над мальовничою скельною ущелиною, спустились до водоспаду «Султан» та нарзанних ванн на березі р.Малки (ще 1 година).

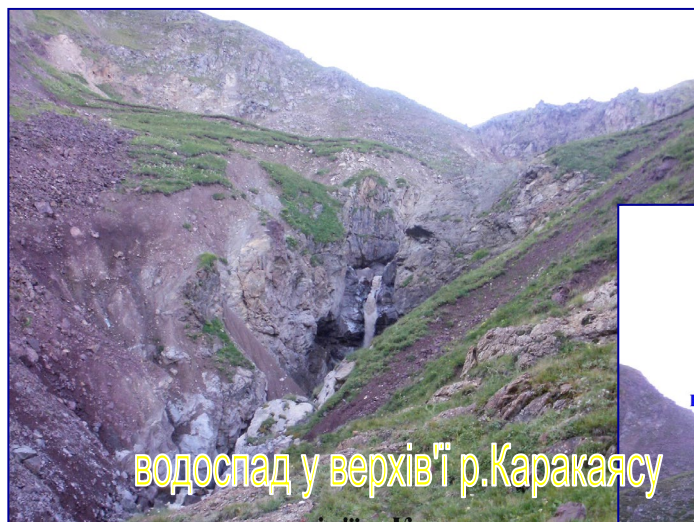

Від розвилки доріг у «Долині замків» повертаємо на південь. Стежка веде повз коша вверх. Біля коша – останнє джерело з чистою водою. Праворуч – долина р.Карабулак, ліворуч – глибокий каньйон р.Каракаюсу і Каракайський хребет за ним.

Ночувати можна в будь-якому місці вище коша, якщо є вода. Цього літа від нарзанів Джилісу і до верхів'їв

р.Каракаясу джерел води не було зовсім, зустрічались лише пересохлі русла струмків. Сама річка тече в глибокому каньйоні.

Ночували за бкм вище Джилису, там, де Каракаясу стікає зі скельного уступа великим водоспадом. До ріки веде крутий спуск (500м), але є стежка, на схилі – пересохле цього літа джерело. Вода в річці дуже брудна, для приготування їжі воду двічі фільтрували через вату та бинт.

День 5. Півднівка. (5км, набір висоти +300, стежка)

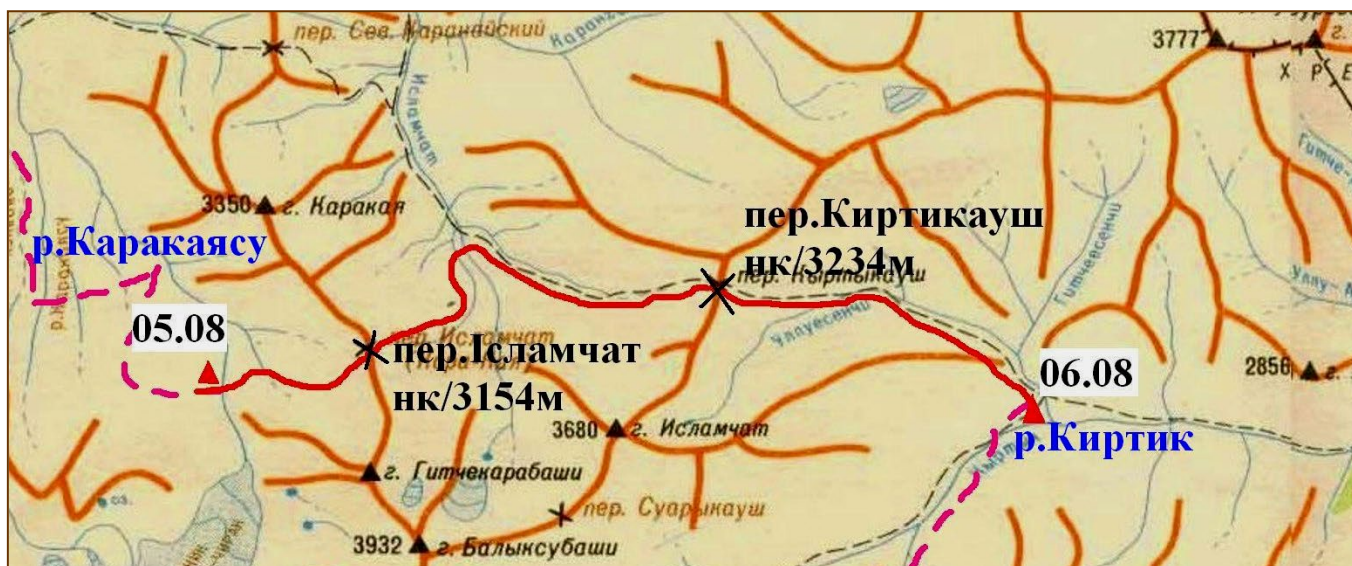
Від місця ночівлі піднялись трав'янистим схилом на чергову терасу (3км від місця ночівлі), звідки починається розвилка стежок на перевал Ісламчат і льодовик Джикаугенкез. Чистої води не було і тут, лише пересохлі джерела.

Стежка виводить до місця броду через р.Каракаясу. Спробували навести перила, але о 12 годині дня перейти річку вбхід було неможливо. Такий високий рівень води,

за словами місцевих жителів, для Каракаясу не властивий. Надзвичайно спекотне літо призвело до дуже сильного танення льодовика.

Напівзамулене джерело – в 30 хвилинах вгору по схилу, поблизу розвилки стежок на Джикаугенкез. Для приготування їжі цю воду також потрібно було фільтрувати, тому так далеко по воду не ходили, а брали воду з річки та фільтрували.

День 6. р.Каракаясу – пер.Исламчат (нк) – пер.Киртикауш (нк) – р.Киртик (15км, перепади висот +600 -700, стежка)

Підйом о 5.00. Переправа через р.Каракаясу. Води в річці було багато навіть зранку. Річку переходили вброд та по камінцях. Дно тверде з середнім камінням. Глибина броду місцями – до 1м, ширина – до 5 метрів. Швидкість течії до 4м/с. Індивідуальна страхівка, взаємодопомога.

Проходимо широку морену. На цьому березі є хороший струмок і місця для ночівлі. На перевал веде трав'яниста стежка. Вздовж стежки тече струмок. Підйом займає 1,5 години. На перевалі можна ночувати, близько по обидві сторони від перевалу є вода.

Перевал Ісламчат (Каракайський Південний)(н/к, 3154м, тр.-ос.)
 Розташований в Каракайському хребті між вершинами Каракаю і Баликсубаши.
 З'єднує долини рік Каракаюсу і Ісламчат.

зі сторони р.Каракаюсу

зі сторони р.Ісламчат

Стежка трав'янистим схилом спускається до р.Ісламчат. В 3км вниз по річці є великий кош. Праворуч – перевал Ісламсу (1А/Б), ліворуч – долина р.Ісламчат, стежка вниз берегом річки виводить до дороги на Тирниауз. Ісламчат перейшли по камінцях.

Стежка піднімається на зелену надрічкову терасу, повертає на південний схід, траверсує цю терасу і виводить на трав'янистий схил, який поступово змінюється на осипний. Натоптана стежка піднімається лівим берегом невеликого струмка до його верхів'їв, ще 1км прямує по древніх моренах і осипу до перевалу. Є тури з камінців. До

перевалу – 3-3,5 години підйому від р.Ісламчат. На сідловині встановлений пам'ятник на згадку про події Великої Вітчизняної війни.

Перевал Киртикауш (н/к, 3242м, тр.-ос.)

Розташований в хребті Киртик східніше вершини Ісламчат.

З'єднує долини рік Уллусенчи (Киртик) і Ісламсу.

Здавна відомий пастухам.

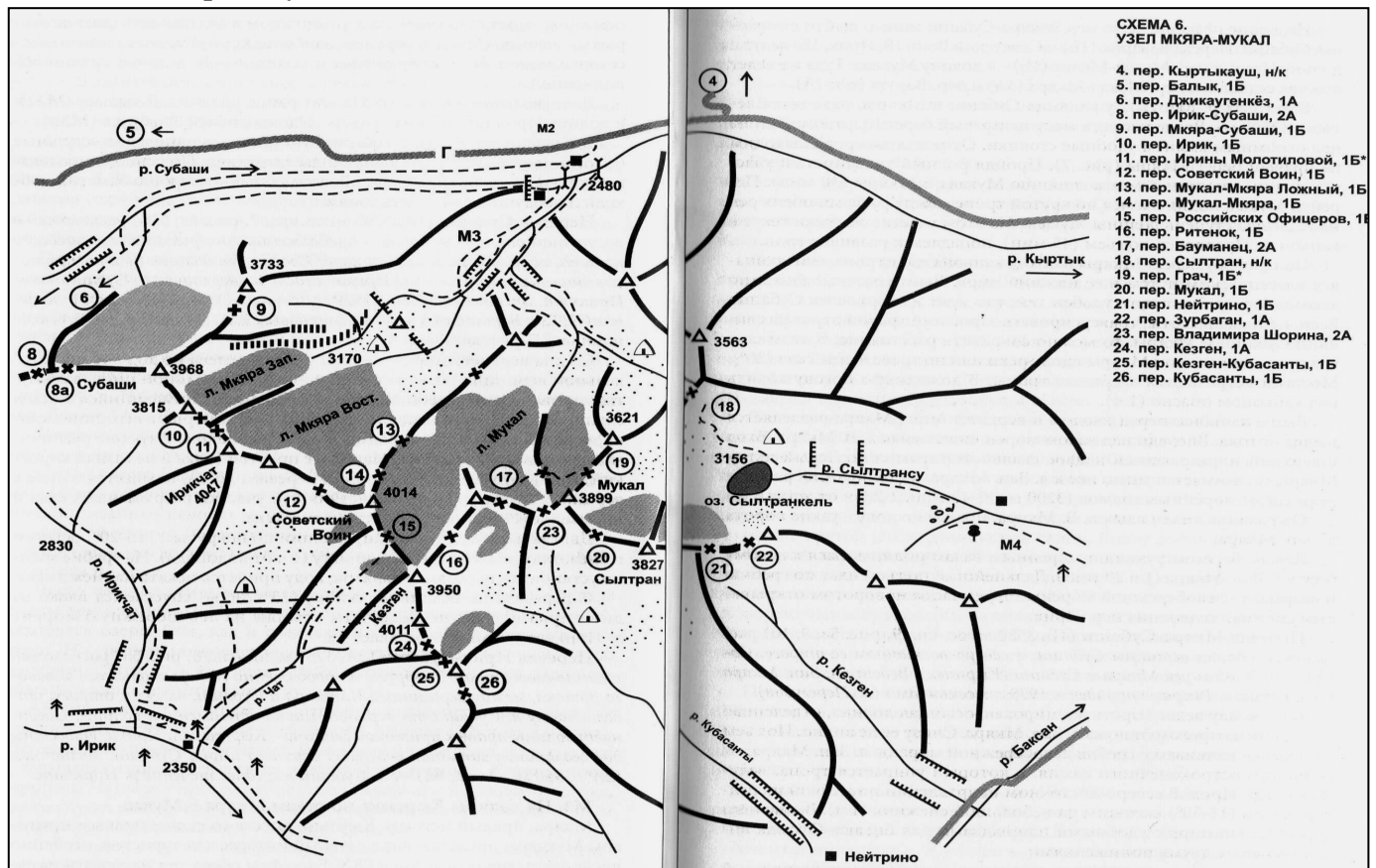
Через 30 хвилин з перевалу спускаємося в зелену висячу долину р.Уллусенчи (є місця для ночівлі), ще через 1 годину спуску стежною вийшли на ґрунтову дорогу. Ліворуч відкривається чудовий вигляд на долину річок Мкяра і Субаши. Ночувати можна в будь-якому місці на березі р.Киртик, де є чистий струмок.

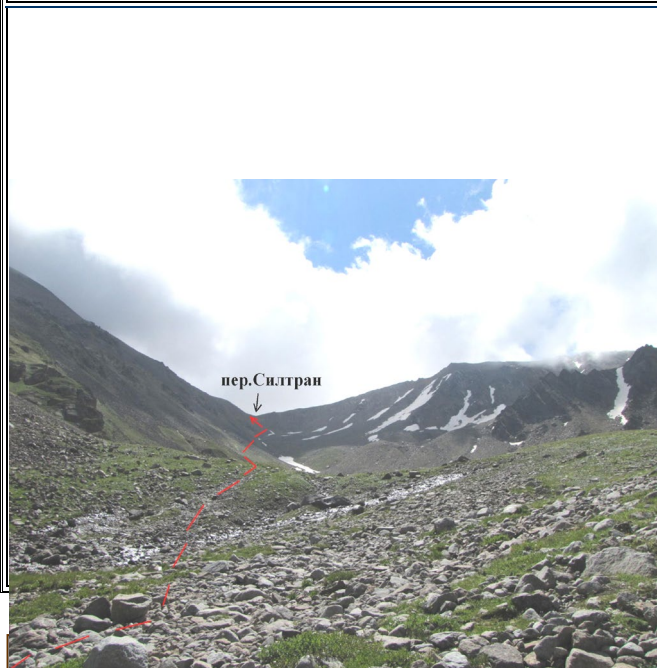
**День 7. р.Киртик – пер.Силтран (1А) – оз.Силтранкель
(11км, набір висоти +900, стежка, осип)**

Поблизу злиття річок Мкяра і Субаши є кош. Річку Киртик (Субаши) переходимо по мосту поблизу цього коша. Стежка траверсує трав'янистий схил, виводить на берег р.Мкяри, піднімається далі до злиття річок Мкяра і Мукал. Тут можна перейти на лівий берег Мукала і вище, за прижимом, знову перейти на його правий берег, але можна пройти і правим берегом малопомітною стежкою. В дощову погоду краще обходити прижим лівим берегом. Підйом правим берегом крутий, йде по середньому «живому» осипу. Місця переправ через Мукал позначені турами з камінців. Річка переходиться по камінцях. Підйом до перевалу від моста займає 5 – 6 годин.

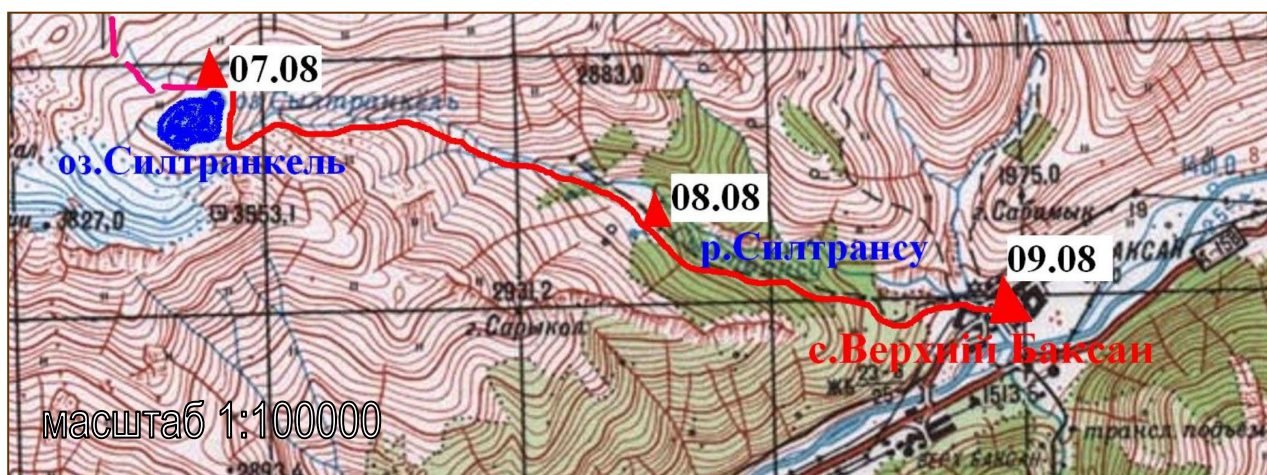
Перевал Силтран (1А, 3441м, ос.)
Розташований в східному відрозі Ельбруса.
З'єднує долини рік Субаши і Силтрансу.

Спуск до озера складності не представляє. З перевалу до озера веде стежка спочатку осипним, потім трав'янистим схилом вздовж струмка. Спуск займає до 40 хвилин. На північному березі озера багато місць для табору.

День 8, День 9. оз.Силтранкель – р.Силтрансу – с.Верхній Баксан
(12км, перепад висоти -1700м, стежка, сніжник, осип)

Спуск від озера в долину р.Силтрансу починається крутим вузьким кулуаром, на дні якого лежить сніжник. Далі – крутий осипний схил, який переходить в кам'янисту долину р.Силтрансу. На осипі стежка маркірована кам'яними турами. На верхній межі ліса, трохи нижче коша, є зручні стоянки для табору, чистий струмок. Від озера до галявин трохи нижче коша – не більше 3 годин спуска.

До с.В.Баксан від коша лишається 5км спочатку стежкою, потім ґрунтовою дорогою. Від верхньої межі лісу (останній струмок) до села води не було, 1-2 джерела при дорозі пересохлі. Ночували в селі в школі (за попередньою домовленістю з директором).

**БІЛЬШ ДЕТАЛЬНА
ІНФОРМАЦІЯ ПРО
ПРОХОДЖЕННЯ
ГРУПОЮ МАРШРУТУ
Є В СЛАЙД-ФІЛЬМІ
(CD-диск)**

Рекомендації щодо проходження маршруту

1. Перешкоди під час подорожі:

- Схили трав'яні та з виходами скель, середня та крупна осип, прості водні перешкоди, невеликі ділянки сніжників. Подолання перешкод вимагає застосування найпростішої індивідуальної техніки пересування, в окремих випадках з взаємодопомогою.

2. Рекомендації щодо спорядження:

- Спеціальне спорядження – гірські черевики на рифленій підшві. Легкі кросівки згодяться тільки для перевзування на тривалих привалах (ночівля, днівка).

- Наявність примуса або газової горелки обов'язкова. Дрова є протягом 15км від с.Хурзук та за бкм до с.В.Баксан. Нами використано за 9 днів на 8 чоловік 4,5 балонів газу (по 0,450л) при триразовому гарячому харчуванні (на сніданок і вечерю варилась каша, на обід робився кип'яток – «Гаряча кружка»+чай). На першій та останній ночівлі користувались багаттям. Великі проблеми по транспортуванню газу через кордон: штраф - 1000грн. (або 3000руб.). Можливо, краще закупку газу проводити в Росії.

- Необхідно мати мотузку для підстраховки на випадок погіршення погодних умов та при наведенні переправи через річки Кизилкол та Каракаясу.

- Влітку по цьому маршруті краще використовувати полегшені намети; для зменшення ваги на групу використовували 2 спальних мішки (одіяла) на 3-х чол.

3. Рекомендації щодо проведення походу.

- В гарну погоду і хорошу видимість проходження маршруту не становить проблеми. Територія достатньо освоєна, стежки давно звідані, хоча місцями малопомітні, але в «критичних» місцях маркіровані турами. Картографічний матеріал, який був використаний групою, в цілому відповідає реальній обстановці на місцевості.

- Уважно потрібно ставитись до інформації, отриманої з Інтернету (звіти про походи). Наприклад, не всі туристи, які пишуть описи маршрутів, використовують поняття «лівий» і «правий» береги річки в орографічному розумінні (тобто, якщо дивитись вниз по течії), а описують так, як вони йшли, але не обумовлюють цей виняток у своєму звіті. Переплутані в опису береги можуть створити певні проблеми, особливо в умовах обмеженої видимості.

- Особливістю проходження маршруту є те, що переправитись через р.Кизилкол і р.Каракаясу можна тільки зранку. О 7 годині ранку вода в річках починає швидко прибувати, а наводити переправу близько 10 години вже небезпечно, тому що при глибині броду 1 метр вода збиває з ніг і перекатує по дну великі камінці. Тому необхідно планувати ночівлю на березі річки й переходити її чим раніше.

- Маршрут краще проходити в зворотньому напрямку (с.В.Баксан – с.Хурзук), тому що для переходу р.Каракаясу зранку необхідна ночівля на березі річки, а чисте джерело є тільки на її правому березі.

- При спуску з перевалу Балкбаши і на підйомі до верхів'їв р.Каракаясу джерела чистої води можуть бути, а можуть й не бути. Всі струмки та джерела, які пересікає стежка на карті, цього літа були пересохлі. Проте спекотне літо суттєво підняло рівень води в льодовикових річках (р.Каракаясу).

- Якщо планувати днівку в районі урочища Джилису, краще розташовувати табір неподалік літнього табору МНС Росії (зі сторони плато Ірахиксирт), щоб обмежити контакти з місцевим населенням.

Контакти з місцевим населенням (пастухами) бажано звести до мінімуму. При переговорах потрібно поводитись максимально толерантно та доброзичливо. При необхідності обмінна «валюта» тут – спирт.

- Для груп з 8-10 чоловік зручніше користуватися приватним транспортом, який нескладно знайти (див. «Додатки»)

Додатки

а) Розклад руху транспорту

- поїзд „Київ – Кисловодськ” ходить по парних днях (відправляється о 23.59, прибуває в Невинномиськ о 2.10)
- поїзд „Кисловодськ - Київ” ходить по парних днях (відправляється з П'ятигорська о 12.45, прибуває в Київ о 16.10)
- до Карачаївська або Хурзука можна добиратись рейсовим автобусом (перший автобус до Карачаївська відправляється з ж/д вокзалу Невинномиська приблизно о 6.00) або приватним транспортом, який потрібно замовити заздалегідь. В Карачаївську приватні автобуси стоять за поштою (проспект Миру, 10).
- до П'ятигорська краще замовляти автобус в Терсколі (дешевше, чим у В.Баксані).

Шофери в Невинномиську:

Николай – 8-107-86554-7-66-93

Володя Гетьманко – 8-107-86554-7-28-70

Шофер в Карачаївську:

Роберт Токаев - +7-928-387-31-63; дом. 2-92-77

Шофер в Терсколі:

Исхак Согтаев – 8-107-86638-7-51-09; +7-928-631-98-10

Шофери в Черкеську:

Руслан – +7-928-027-46-46

Алі – +7-903-422-89-47

б) Деякі корисні номери телефонів

З України в Росію на стаціонарні телефони порядок набору номера (на 2010р.):
007-код міста-номер телефону, з мобільного +7-код міста-номер телефону.

Погрануправление ФСБ России по КБР:

Нач. Новак Ю.В. г.Черкесск, ул.Доватора 84-б

Тел/факс охрана границы (8782)201800, 200327, 200123

МЧС РФ в Черкеске - (8782)244901; моб. +7-928-2391016

Верхний Баксан, пос.совет - Абдуллаев Мустафа Исмаилович (86638)76117; 76116

Погранзастава с.В.Баксан - (86638)76210

Эльбрусская территориальная поисково-спасательная служба:

361605, КБР, пос.Терскол; Тел. 8-107- (86638) 7-14-89, 7-13-10

Начальник Борис Османович Тилов; Тел. дом. 8-107- (86638) 7-12-32

Карачаево-Черкесская поисково-спасательная служба:

г.Черкесск, ул Ленина, 272а ; Тел.8-107- (87822) 6-73-61, 6-73-60

Начальник Дзераев Вячеслав Михайлович; Тел. дом. 8-107- (87822) 5-59-97

Телефон доверия Федеральной погранслужбы ФСБ России: (495)626-73-55

Дежурная часть ДСБ МВД России: (495) 667-07-30

Приемная МВД России: (495) 667-22-21

Должностные лица, отвечающие за помощь гражданам Украины

(с сайта МИД Украины <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/518.htm>):

Власюк Василий Владимирович, первый секретарь (495) 629-72-97; 629-72-97

Посольство Украины в РФ (<http://www.mfa.gov.ua/russia/ru/3702.htm>):

заведующий Консульским отделом - Саенко Владимир Михайлович (495) 629-19-88

Справочно-информационная служба: (495) 629 97 42

Генеральное консульство Украины в Ростове-на-Дону:

344008, г.Ростов-на-Дону, переулок Халтуринский, д.28/40

тел.: (8632) 27 05 49, 27 05 51, факс: 62 57 89

должностное лицо, ответственное за защиту прав граждан Украины -

Кочетов Игорь Парфентьевич, консул: (+7863)227-05-51

Приемная ФМС России: г.Москва, ул.В.Радищевская, д.4, стр.1, каб.107

Начальник — полковник милиции Яцив Михаил Михайлович: (495) 698-00-78

в) Кошторис витрат (серпень 2010р.)

- проїзд поїздом в обидва кінця (плацкарт) – 1100 грн. на одного
- проїзд «Невіномиськ – Хурзук» – за 12-місний мікроавтобус 2500 руб.
- проїзд «В.Баксан – П'ятигорськ» – за 12-місний мікроавтобус 3000 руб.
- продукти – 300 грн. на одного
- газ (5 балонів по 0,5л) – всього на групу 350 грн.
- аптечка – всього на групу 300 грн.
- інше (переговори, російська карточка на телефон) – всього на групу до 1000 руб.

Список джерел інформації

1. А.Алексеев «Эльбрус и его отроги» – Москва, 2006
http://roход.ru/guidebook/elbrus/p_elbrus_all_a.html - електронний варіант путівника.
2. Б.М. Бероев «Приэльбрусье» - Москва, 1984
3. История и археология Приэльбрусья. - <http://www.kurortkmv.ru/info/rgo/geolog.shtml>
<http://www.logos.d-c.spb.ru/legacy.htm>
4. Полезные телефоны юга России. - <http://budetinteresno.narod.ru/telefon.htm>
5. Порядок оформления пропуска в погранзону. - www.dombai.info
6. Топографічні карти та фотографії перевалів.
 - 1:100 000 - http://www.svali.ru/show_picture.php?cntr=73&type=1&id=36&cd=1;
http://irsl.narod.ru/maps/elbrus_area/Elbrus_mnt.jpg
 - 1: 50 000 - <http://topmap.narod.ru/> ;
<http://mapy.mk.cvut.cz/data/Kavkaz-Caucasus/prielbrusie/>
 - схеми хребтів - <http://prielbrusie.narod.ru/map/>
 - Фотокаталог вершин и перевалов Приэльбрусья из архива мастера спорта А.Алексеева - <http://kvolosatov.narod.ru/photo/alekseev/index.html>
 - Фотографии перевалов, вершин, долин, ледников и других объектов Кавказа. Автор сайта Михаил Голубев. - <http://caucatalog.narod.ru/index.html>